

Tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö ja tupakoinnin lopettaminen vangeilla

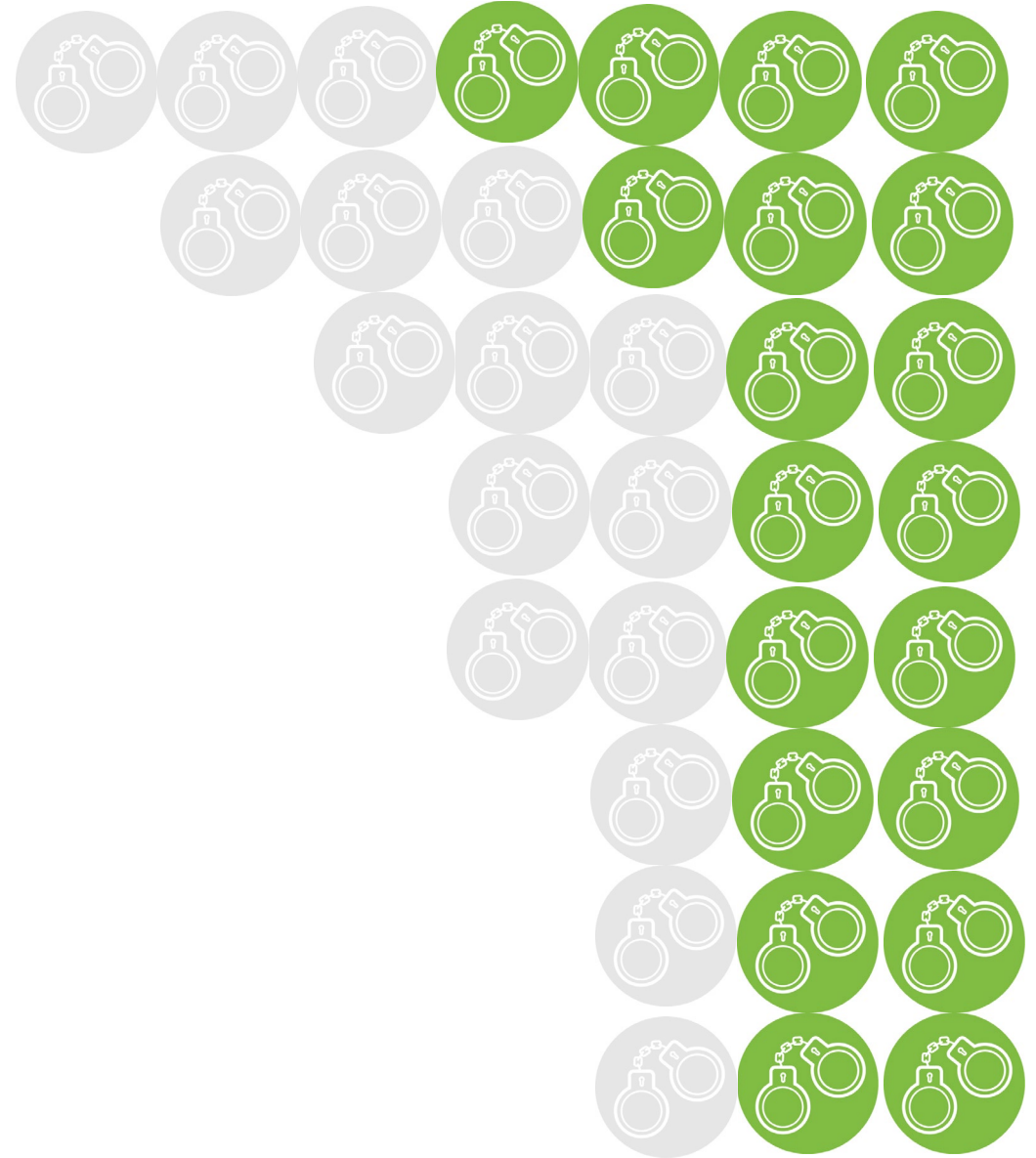
Otto Ruokolainen, erityisasiantuntija THL
Patrick Sandström, erityisasiantuntija Filha ry/vieraileva
asiantuntija THL

Wattu IV

Vankien terveys ja hyvinvointi 2023

Julkistamisseminaari, THL

21.9.2023

Kirjoittajaryhmä

- Otto Ruokolainen, Hanna Ollila, Patrick Sandström, Mika Rautanen

Teemat

1. Tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö
 2. Tupakoinnin lopettamisen halukkuus ja pystyvyys + tarjottu tuki
 3. Altistuminen tupakansavulle
 4. Yhteenveto
 5. Lakimuutos ja tupakoinnin lopettaminen
- Huomio: vertailu koko väestöön, mutta tulokset eivät suoraan vertailukelpoista
 - Mm. eri ikävuodet
 - Koko väestön tiedot valtaosin vuodelta 2020

1. Tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö

Tupakointi vaikuttaa koko kehoon

Syövät

Suunielu
Kurkunpää
Ruokatorvi
Henkitorvi, keuhkoputki
ja keuhko
Akuutti myeloinen leukemia
Mahalaukku
Maksa
Haima
Munuaiset ja virtsanjohdin
Virtsarakko
Kohdunkaula
Koolon ja peräsuoli

Riippuvuus

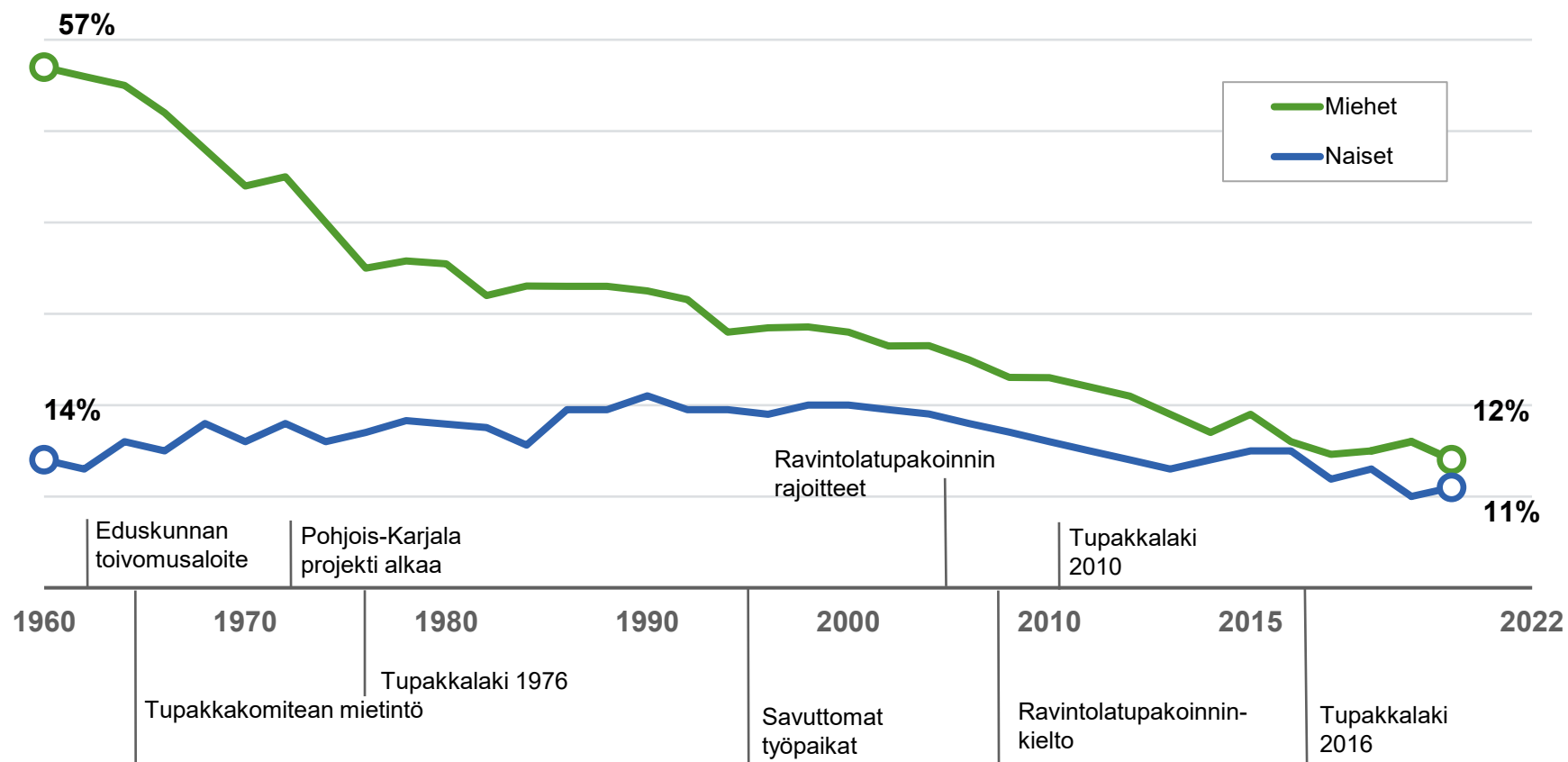
Muut sairaudet ja terveyshaitat

Aivohalvaus
Sokeus, kaihit, silmänpohjan ikärappeuma
Äidin tupakoinnista johtuvat synnynnäiset
viat: suun ja kasvojen alueen halkiot
Hampaan kiinnityskudoksen tulehdus
Aortan laajentuma, varhainen vatsa-aortan
ateroskleroosi nuorilla aikuisilla
Sepelvaltimotauti
Keuhkohtaumatauti, astma,
muut hengitykseen liittyvät vaikutukset
Keuhkokuume, tuberkuloosi
Arteriosklerootinen ääreisverisuonien
sairaus
Diabetes
Lisääntymiselinten häiriöt
(naisilla heikentynyt hedelmällisyys ja
kohdunulkoinen raskaus, miehillä erektiohäiriöt)
Nivelreuma
Lonkkamurtumat

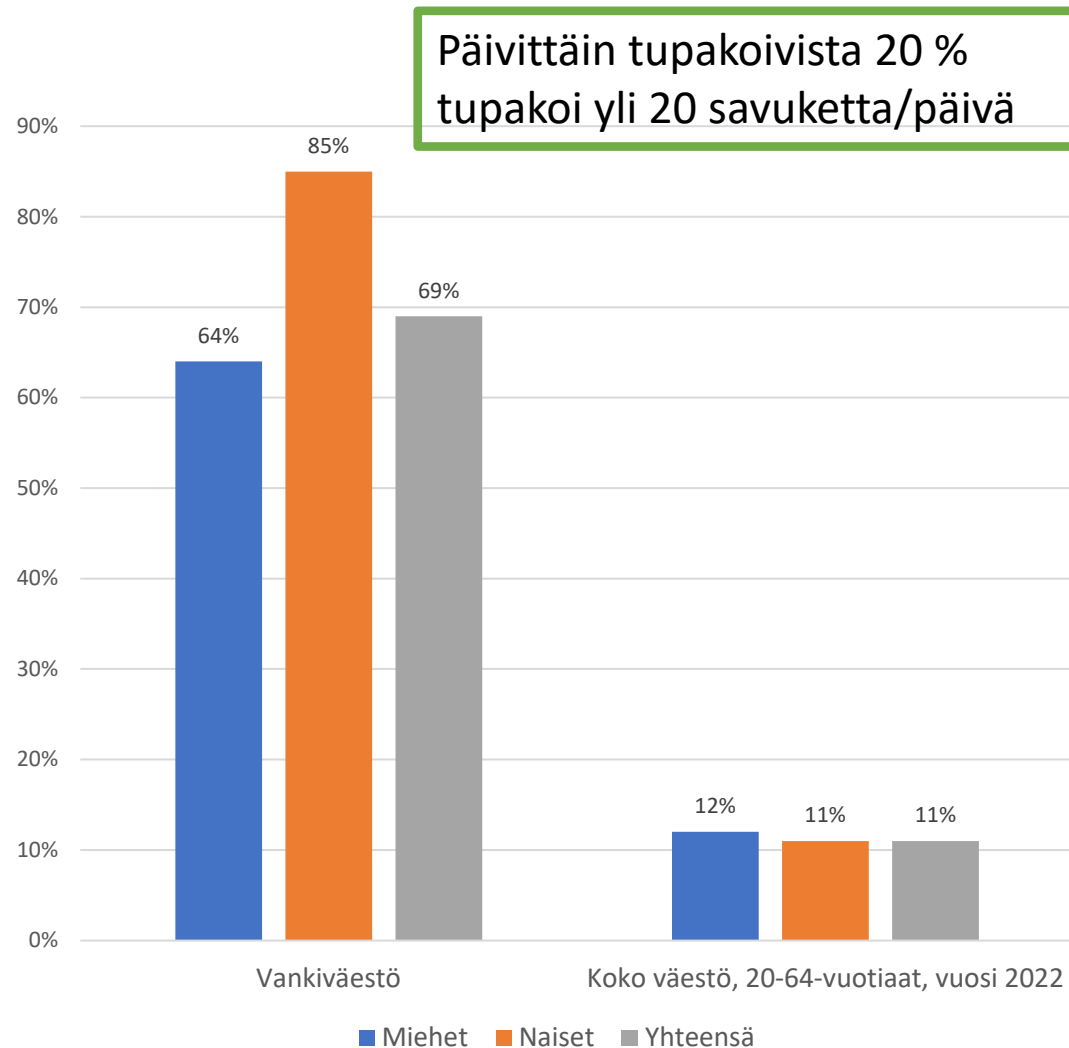
Yleisen terveydentilan ja immuunijärjestelmän
toiminnan heikkeneminen

Tukea tupakoinnin
lopettamiseen **lopetan.fi**

Päivittäinen tupakointi aikuisilla sukupuolittain ja tupakkapoliittisia toimia 1960–2022

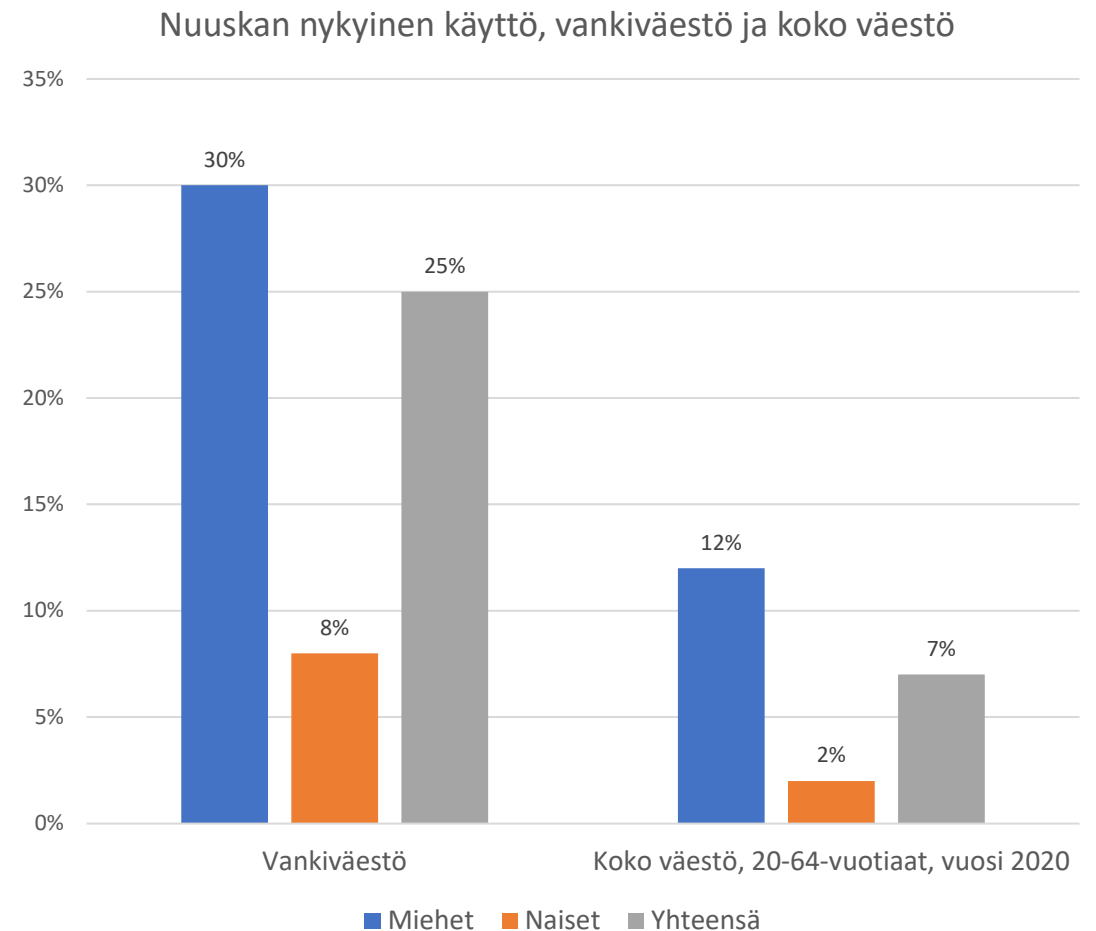
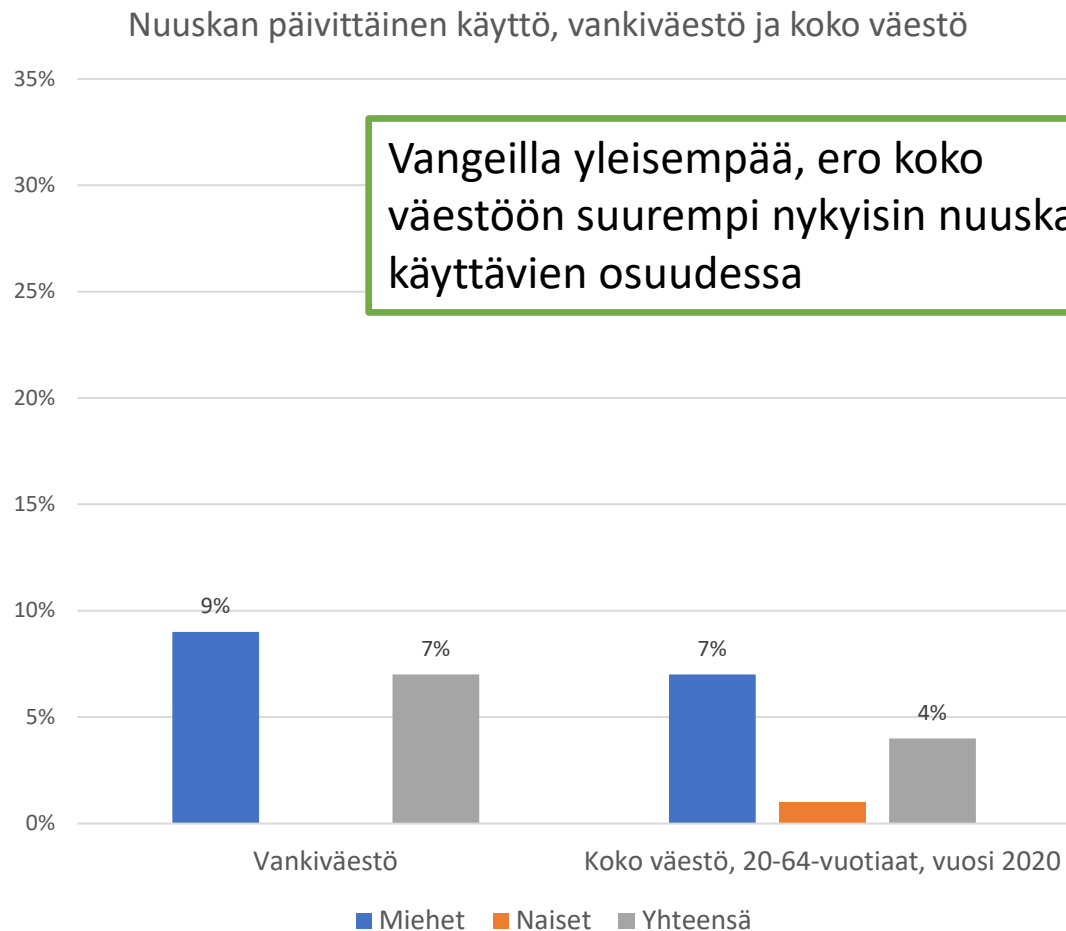

Päivittäin tupakoivien osuus vankiväestö ja väestö

- Tupakointi moninkerroin yleisempää vangeilla kuin koko väestössä
- Naisvangeista suurempi osa tupakoi kuin miesvangeista
 - Ero toisinpäin kuin koko väestössä

Nuuskan käyttö, vankiväestö ja koko väestö

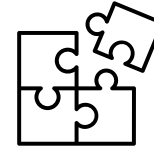

Nikotiinipitoisten sähkösavukkeiden käyttö, vankiväestö ja koko väestö (v. 2020)

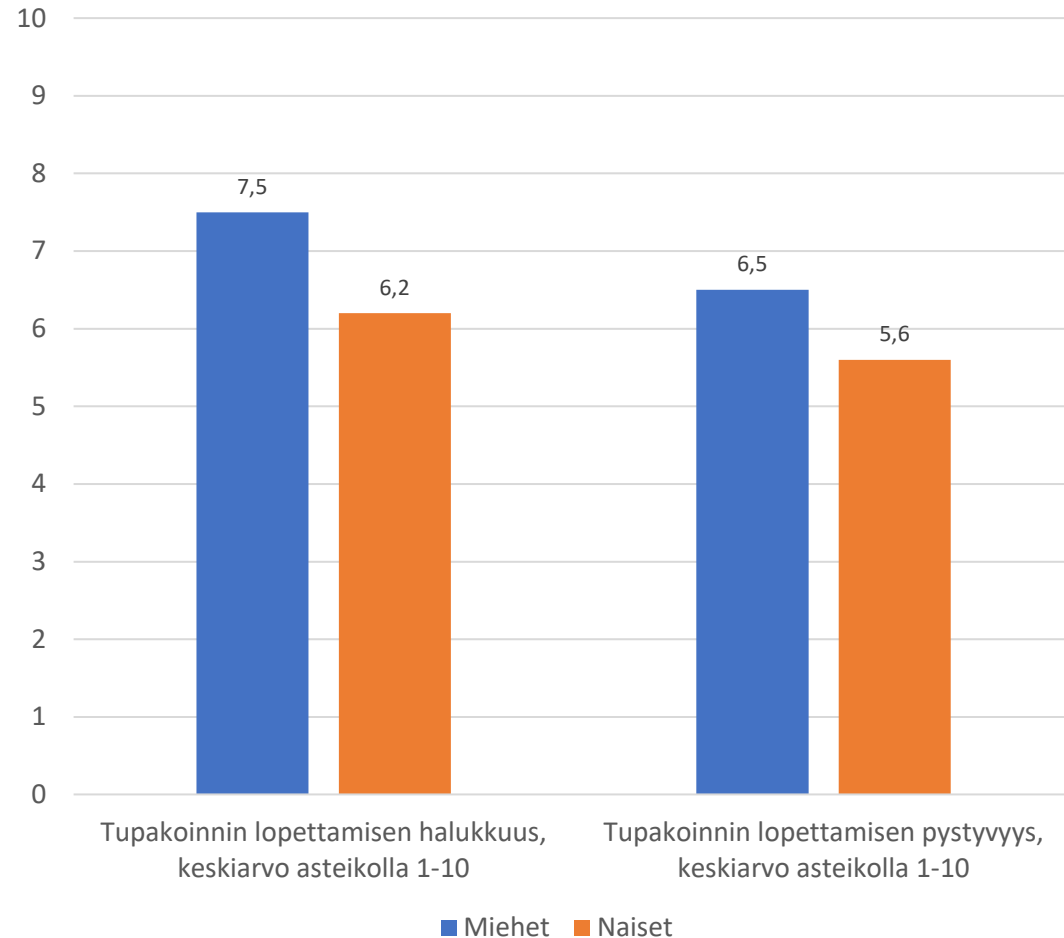
- Päivittäinen käyttö
 - Vankiväestössä 1 %
 - Koko väestössä 1 %
- Nykyinen käyttö
 - Vankiväestössä: miehet 9 % , naiset 13 % (yht. 10 %)
 - Koko väestössä: miehet 2 % , naiset (yht. 2 %)

Nikotiinipitoisten sähkösavukkeiden käyttö vankiväestössä yleisempää kuin koko väestössä, eritoten nykyisen käytön osalta

2. Halukkuus ja pystyvyys tupakoinnin lopettamiseen + tarjottu tuki

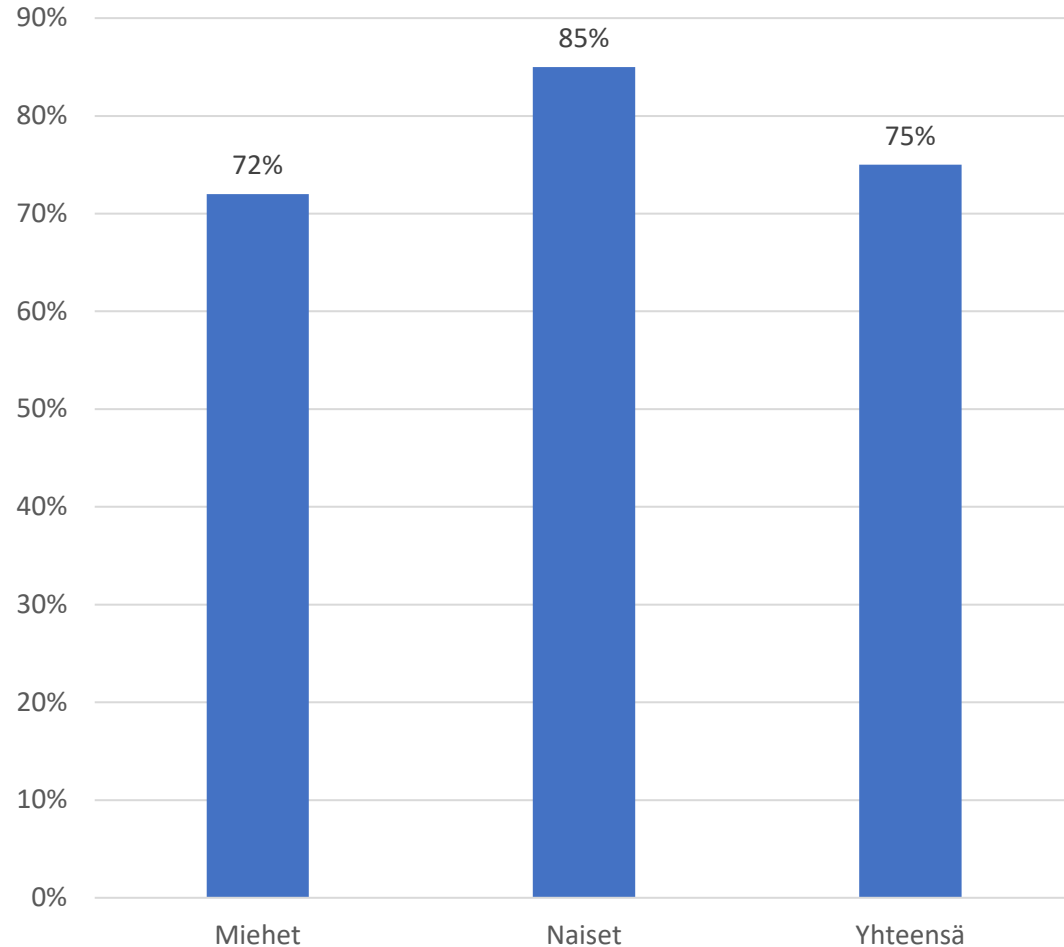

Tupakoinnin lopettamishalukkuus ja pystyvyys tunne päivittäin tupakoivilla

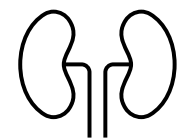
- Lopettamishalukkuus ja pystyvyyden tunne tärkeitä tekijöitä tupakoinnin lopettamisessa
- Erityisesti miesvangit halukkaita lopettamaan tupakoinnin ja kohtalaisen luottavaisia siihen, että pystyvät lopettamaan tupakoinnin niin halutessaan
 - Naisilla lopettamishalukkuus ja pystyvyydentunne alemmalla tasolla
 - 1 = Ei lainkaan, 10 = erittäin

Suurelle osalle ei tarjottu tupakoinnin lopettamisen tukea vankilaoloaikana

- Naisilla osuus suurempi kuin miehillä
 - Muista: myös tupakointi yleisempää naisilla!
- Nikotiinikorvaushoidon käyttö yleistä – myös muuhun kuin tupakoinnin lopettamiseen

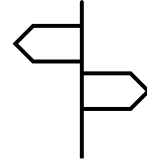
3. Altistuminen tupakansavulle

Tupakan savulle altistuminen sellissä

- Miehet 20 %
- Naiset 12 %
- Alle 30-vuotiaat altistuivat yleisemmin (23 %) kuin 30-46-vuotiaat (17 %) ja 47 vuotta täyttäneet (13 %)
- Muualla kuin sisätiloissa tupakansavulle altistuminen oli yleisempää suljetuissa vankilassa kuin avovankilassa.

4. Yhteenveto

Päälöydökset 1/2

- Tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö vankilaväestöllä hyvin yleistä
 - Naisista 85 %, miehistä 64 % tupakoi päivittäin
 - Ero koko väestöön: **naiset yli 7-kertaista, miehet yli 5-kertaista**
 - Nuuskan ja sähkösavukkeiden käyttö niin ikään yleistä
 - Ero väestöön näkyy eritoten nykyisen käytön osalta
- Tupakoinnin **lopettamishalukkuus suurta** vankiväestöllä
 - Tupakoinnin lopettamishalukkuudessa ja pystyvyyden tunteessa sukupuolittaisia eroja
 - Miehet kokivat suurempaa halukkuutta ja pystyvyyttä tupakoinnin lopettamiseen

Päälöydökset 2/2

- Vangit altistuvat tupakansavulle selleissä
 - Nuorilla vangeilla altistuminen yleisempää kuin vanhemmilla vastaajilla

Johtopäätökset

- Tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön vähentämistä tulisi tukea vankiväestössä
 - Tupakoinnin aiheuttamat terveyshaitat merkittäviä
 - Aktiivinen ja passiivinen tupakointi
 - Myös muiden tuotteiden käytöllä terveyshaittoja nikotiiriippuvuuden ylläpidon ohella

5. Lakimuutos ja tupakoinnin lopettaminen

Vankilatupakoinnin säännösmuutokset 4.9.2023

Vankeuslaki ja tutkintavankeuslaki

- Tupakointi on kielletty vankilan sisätiloissa.
- Suljetuissa vankiloissa vangille on annettava mahdollisuus tupakoida (vähintään) kerran päivässä
 - *Suljetussa vankilassa vangille on annettava mahdollisuus tupakoida kerran päivässä 6 §:ssä tarkoitetun ulkoilun ajan, jollei ulkoilua ole evätty. Tupakointi voidaan järjestää ulkotiloissa useammin, jos se on mahdollista vaarantamatta vankilan muuta toimintaa tai vankilan järjestystä ja turvallisuutta.*
- Avovankiloissa ei rajoituksia ulkona tapahtuvalle tupakoinnille
 - *vangille on annettava mahdollisuus tupakoida päivittäin ulkotiloissa niin usein kuin se on mahdollista vaarantamatta vankilan muuta toimintaa tai vankilan järjestystä ja turvallisuutta.*
- Tukea tupakoinnin lopettamiseen tulee tarjota
 - *Vangilla on oikeus lääketieteellisten tarpeidensa mukaiseen hoitoon tupakoinnista vieroittautumiseksi*

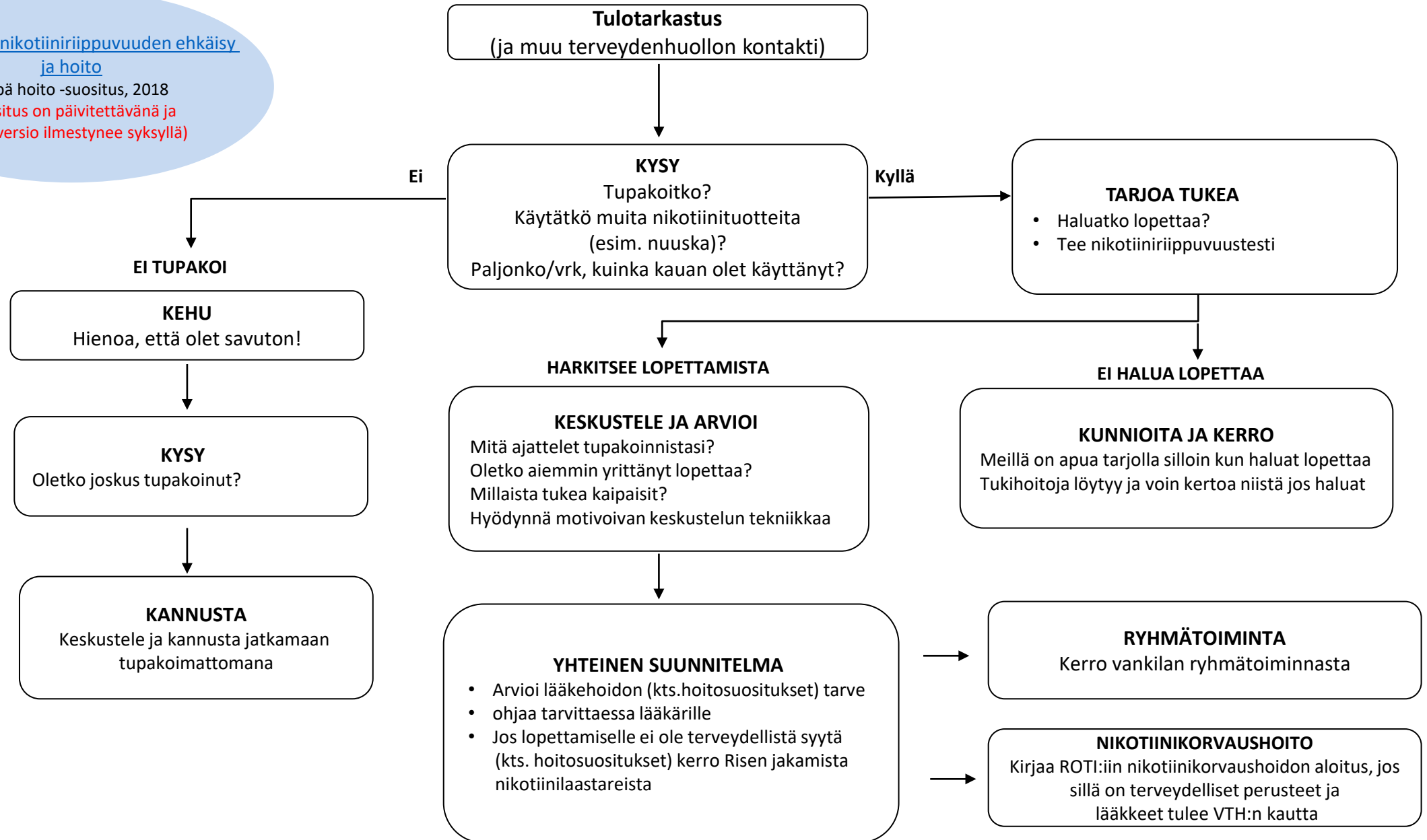
Tupakoinnin lopettamisen tuki

- Mahdollisuus lopettamiseen vankiloissa – motivaatiota on!
- Terveystieteiden ammattilaisten ja RISE:n henkilökunnan osaamisen vahvistaminen
 - VTH:lla yhtenäinen käytäntö puheeksiottoon ja tupakka- ja nikotiiniriippuvuuden hoitoon
 - Nikotiinikorvaushoito: nikotiinilaastarit
 - Ryhmänohjausta tarjolla
- Lisähaasteena siirtyminen siviiliin – miten jatkaa tupakattomuutta?

Ohje tupakka- ja nikotiinituotteiden lopettamisen tukeen (VTH)

Tupakka- ja nikotiiniriippuvuuden ehkäisy ja hoito

Käypä hoito -suositus, 2018
(Suositus on päivitettävänä ja
2023 versio ilmestyy syksyllä)

Yhteenveto

- Tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö on yleistä vankiväestöllä
- Osa vangeista haluaa lopettaa, lakimuutos voi kasvattaa lopettamismotivaatiota
- Lakimuutoksen tuomien kieltojen lisäksi tukea lopettamiseen tulisi tarjota yksilöiden terveyden ja kansanterveyden parantamiseksi